

Basın ve Edebiyat Dünyasında Orhan Seyfi Orhon'un Yeri (1890-1972)

Pınar Tunç¹

Öz

20. yüzyıl Türk edebiyatı ve aynı zamanda basın ve mizah hayatında önemli bir konumda bulunan Orhan Seyfi Orhon'un hayatı, fikri ve edebi şahsiyeti üzerinde durulacaktır. Daha sonra makalede Orhon'un gazetecilik serüveni boyunca yayın hayatına kazandırdığı gazete ve dergilerden söz edilecektir. Son olarak yazarın, şiirleri ile manzum ve mensur eserlerinden bahsedilecektir.

Anahtar Kelimeler: Orhan Seyfi Orhon, gazetecilik, mensur eser, şiir, dergi.

The Place of Orhan Seyfi Orhon in the World of Press and Literature (1890-1972)

Abstract

The life, intellectual and literary personality of Orhan Seyfi Orhon, who has an important position in 20th century Turkish literature as well as press and humor life, will be emphasized. Later in the article, the newspapers and magazines that Orhon brought to the publishing life during his journalism adventure will be mentioned. Finally, the author's poems and works in verse and prose will be mentioned.

Key Words: Orhan Seyfi Orhon, journalism, prose work, poetry, journal.

Giriş

Yakın çağ fikir ve sanatının öncüleri arasında görülen ve Beş Hececiler arasında yer alan şair ve yazar Orhan Seyfi Orhon, Türk edebiyatı dünyasının önemli isimleri arasında yer almaktadır. Orhon, şairliği ve yazarlığı dışında birçok farklı yönüyle de tanınmaktadır. Bunların arasında basın, mizah ve siyasi misyonu da bulunmaktadır. Yazar, bulunduğu her alanda başarı sağlamıştır. Bu makalede ilk olarak Orhan Seyfi Orhon'un hususi ve resmi hayatı, ailesi, öğrenim hayatı, öğretmenliği ve milletvekilliği zamanlarından bahsedilecektir. Daha sonra, yazarımızın fikri ve edebi şahsiyetine değinilecektir. Son kısımda ise Orhan Seyfi Orhon'un gazetecilik geçmişinden, şiirlerinden, manzum ve mensur eserlerinden bahsedilecektir.

---

¹Yüksek Lisans Öğrencisi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Bölümü, Eskişehir/TÜRKİYE, pinartunc897@gmail.com, ORCID: [0009-0005-1033-5597](https://orcid.org/0009-0005-1033-5597).

1. Orhan Seyfi Orhon'un Hayatı

Orhan Seyfi Orhon, 23 Ekim 1890 tarihinde İstanbul Çengelköy'de doğmuştur. Babası Miralay Mehmed Emin Bey, annesi ise Nimet Hanım'dır. Yazarın, şahsi hayatı ve ailesinin hayatına dair kaynak çok azdır. Bununla ilgili en önemli kaynak ise Çocuk Adam'dır. Orhan Seyfi Orhon, bu kitapta nasıl bir evde yaşadığından, hangi yaşam biçimine sahip olduğundan ve tüm aile fertlerinden bahsetmiştir.²

Yazar, ilköğrenim hayatına Çengelköy Mekteb-i İbtidâîsi'ne bir süre devam ettikten sonra, 1902 tarihinde gittiği Havuzbaşı Mektebi'nde tamamlamıştır. Daha sonra yazar, 1905 senesinde Beylerbeyi Rüşdiyesi'ne gitmiştir. Son olarak da Mercan İdadisi'ne gitmiştir.³ Orhan Seyfi, ilk olarak Darülfünûn'da Mülkiye Mektebi'ne kaydolmuştur. Daha sonra Tıbbiye alanına geçmiş olsa da burayı terk ederek Hukuk Mektebi'ni okumaya karar vermiştir.⁴ Yazar yükseköğrenim hayatını burada tamamlamıştır.

Orhan Seyfi Orhon Hukuk öğrenimini tamamladıktan sonra 1914 senesinde bir arkadaşının İttihat ve Terakki Cemiyeti Merkezi Umumisi'ndeki dostlarından ricası üzerine Meclis-i Mebusân'da memurluk görevine başlamıştır. Bu görevi, sıkıntıya gelemeyen mizacından ötürü sürdürme niyetinde olmamıştır. Orhan Seyfi, burada Kavânin Kalemi görevine verilmiştir. Yaşanan siyasi olaylar ve savaş münakaşalarının yaşanması neticesinde Orhon, memurluğunun ilk yıllarında askere alınmıştır. 1915 senesinde askerlik görevine başlayan yazar, Mondros Mütarekesi'nin imzalanmasından önceki günlerde askerliğini tamamlamış ve Mebusân Meclisi'ndeki görevine tekrar geri dönmüştür.⁵ Daha sonra yazar, 1920 yılında Meclis-i Mebusân'ın kapatılmasıyla açıkta kalmıştır.⁶

Orhan Seyfi Orhon, gazeteciliğin yanı sıra aynı zamanda öğretmenlikte yapmaya başlamıştır. 1922-1946 seneleri arasında bazen Yusuf Ziya ile bazen de tek başına birçok gazete ve dergi çıkartmıştır. Ayrıca Harp Akademisi, Harbiye Mektebi

² Ali Donbay, *Orhan Seyfi Orhon*, Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Ankara, 2009, s. 11-13.

³ Alim Kahraman, "Orhan Seyfi Orhon", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, C. 33, 2007, s. 389.

⁴ Ali Donbay, *a. g. e.*, s. 20.

⁵ Ali Donbay, *a. g. e.*, s. 21-23.

⁶ Alim Kahraman, "Orhan Seyfi Orhon", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, C. 33, 2007, s. 389.

ve Erenköy Kız Lisesi'nde öğretmenlik yapmıştır.⁷ Yazarın, edebiyat derslerini okuttuğu diğer okullar ise Pertevniyal Lisesi, Kadıköy Erkek Lisesi, İstanbul Erkek Lisesi ve İtalyan Lisesi'dir.⁸ İstanbul'un birçok lisesinde uzun yıllar edebiyat öğretmenliği görevini yerine getirmiştir.

Orhan Seyfi, 3 Mayıs 1944'te Ankara'da yapılan komünizmi tel'in mitinginde meydana gelen olaylarla bağlantılı görüldüğü için Bakanlık emrine alınmıştır. Yazar, bu olaydan sonra siyasi hayata atılmaya karar vermiş ve 1946 seçimlerinde milletvekili adayı olmuştur.⁹ Yazar, 1946-1950 arası Cumhuriyet Halk Partisi'nden Zonguldak milletvekili olarak Büyük Millet Meclisi'ne girmiştir.¹⁰ Orhon, milletvekili seçildiği sıralarda aynı partinin Büyükada İdare Kurulu Üyesi idi. 1946 senesinde Demokrat Parti'nin kurulduğu sıralarda yapılmış olan bu seçimin Orhan Seyfi için milletvekili olmasının yanı sıra diğer bir önemi de arkadaşı olan Enis Behiç ile rakip olması olmuştur. Orhon, milletvekilliği dönemi olan 1946-1950 yılları arası boyunca genellikle bütçe tasarıları ile Emekli Sandığı, İhtiyarlık Sigortası, Gelir Vergisi, Milli Koruma ve Türk Tütünleri Ortaklığı Kanunları hakkında konuşmuştur. Orhan Seyfi, 1950 yılında yapılan seçiminden sonra kaybedince İstanbul'a ve gazetesine geri dönmüştür.¹¹ Daha sonra Orhon, 1965-1969 arasında Adalet Partisi'nden İstanbul milletvekili olarak görev almıştır.¹²

Gazetelerde köşe yazarlığı da yapan şair 22 Ağustos 1972 tarihinde İstanbul'da yaşadığı dönemde geçirdiği ani bir kalp krizi sonucunda hayata gözlerini yummuştur.¹³ Yazar, Zincirlikuyu Asrî Mezarlığı'nda toprağa verilmiştir.¹⁴

2. Orhan Seyfi Orhon'un Fikri Şahsiyeti

Orhan Seyfi'nin yükseköğrenimini bitirip hayata atıldığı dönem Türkiye'nin oldukça zor bir dönemine denk gelmektedir. Dağılma aşamasında olan devletin yaşatılma yollarının arandığı bu dönem, fikir hareketlerine sahne olmuştur. Tanzimat

---

⁷ Şerife Taşın, *Orhan Seyfi Orhon'un 1932-1938 Arasında Çıkardığı Dergiler Üzerine Bir İnceleme*, Yüksek Lisans Tezi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karaman, 2021, s. 18.

⁸ Ali Donbay, *a. g. e.*, s. 30.

⁹ Ali Donbay, *a. g. e.*, s. 30.

¹⁰ Şerife Taşın, *a. g. e.*, s. 18.

¹¹ Ali Donbay, *a. g. e.*, s. 30-33.

¹² Şerife Taşın, *a. g. e.*, s. 18.

¹³ Ali Donbay, *a. g. e.*, s. 36.

¹⁴ Alim Kahraman, "Orhan Seyfi Orhon", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, C. 33, 2007, s. 389.

döneminden sonra sadece fikir hareketi olarak ortaya çıkan Osmanlıcılık, İslamcılık, Türkçülük gibi akımlar II. Abdülhamid'in saltanatının sonuna doğru partileşmeye başlamıştır. Bu akımlar, halka yayılmış ve siyasi iktidar üzerinde de baskı kurmayı sağlamıştır. II. Meşrutiyet'in ilanı ile tüm ülkede fikri ve siyasi hareketlilik gözlenmeye başlamıştır. Böyle bir ortamda hayata atılan Orhan Seyfi, o devrin fikir ve edebiyat akımlarına katılmıştır. O dönemin yeniliklerine de hızlıca ayak uydurmuştur. Dönemin ruhunun hayat sahasını kaplayan ana unsur “üç cereyan” olmuştur. Bu üç cereyan, asrılık, İslamcılık ve Türkçülüktür. Türkçülük akımı, Orhan Seyfi'nin hayatını, fikri ve edebiyat dünyasını şekillendiren cereyan olmuştur. Orhon'un da birçok yazar gibi Türkçülük akımını benimsemesinde etkili olan isim Ziya Gökalp'tir.¹⁵ Orhan Seyfi, Türkçülüğü benimseyen kişilerle tanışmamış olsa da yine de bu yoldan dönmeyip ilerlemeye devam etmiştir. Edebî anlayışının şekillenmesinde de Türkçülük akımının önemli bir yeri vardır.¹⁶

Orhan Seyfi Orhon, Türkçülük akımını benimsemesindeki nedeni, Türkçü, milliyetçi ve vatansever biri olmasına bağlamıştır. Orhon'un, Çınaraltı'ndaki yazıları bu milli hassasiyetin en önemli örneklerindedir. Sade bir Türkçe ile şiirler yazan Orhon, dil konusunda da Yeni Lisan Hareketi'ne ve Ziya Gökalp'in “Lisanî Türkçülük” programına bağlı kalmıştır.¹⁷

3. Orhan Seyfi Orhon'un Edebi Şahsiyeti

3.1. Şiirleri

Orhan Seyfi'nin edebiyata olan ilgisi İktifat'ta yer alan şiirlere heves etmekle başlamıştır. Bu seçmeler kitabındaki şiirleri ve manzumeleri taklit ederek ilk şiir denemelerini yazmıştır. Orhon'un en eski şiiri “Ö. Seyfeddin” imzalı “Kış Gecelerinde: Neşide-i Davet” şiiridir. Yayımlanan ilk şiiri ise Kehkeşan'daki “Bir Mersiye: Bir Âşiyân İken” şiiridir.

21 Haziran 1917'de Şairler Derneği topluluğun kurucu üyeleri arasında yer almıştır. Bu derneğin faaliyetleri sonucunda hece vezni önem kazanmıştır. Orhon, hecenin önem kazanmasından sonra “Beş Hececiler” topluluğu içinde kendine yer bulmuştur.

---

¹⁵ Ali Donbay, *a. g. e.*, s. 115-116.

¹⁶ Şerife Taşın, *a. g. e.*, s. 19.

¹⁷ Ali Donbay, *a. g. e.*, s. 118-121.

Orhan Seyfi, II. Meşrutiyet yıllarında ilk aşk şiirleri olan “Bir Şûh İçin”, “Saçlar” ve “Gözlerde Seyahat” şiirlerini yazmıştır. Yazdığı ilk hece şiiri ise “Gönlüm” şiiridir. Milli Edebiyat döneminde yazdığı aşk şiiri ise “Gülle Bülbül Efsanesi” şiiri olmuştur. Aşk ve kadın şairi olarak tanınmasını sağlayan şiiri ise “Türkü” şiiridir. Orhan Seyfi, Cumhuriyet yıllarında da aşk şiirlerini yazmaya devam etmiştir. Bunların arasında “Diyorlar”, ve “Veda” şiirleri vardır.¹⁸ 1919 tarihinde çıkarttığı “Fırtına ve Kar” adlı şiir kitabı aruz ölçüsüyle yazdığı on yedi şiirden meydana gelmiştir.¹⁹ Orhan Seyfi, annesi için de şiirler yazmıştır. Bunların içinde “Annemin Duası” ve “Annemle Hasbihal” şiirleri yer almaktadır. Şiirlerinde yalnızlık ve ümitsizlik temasına da yer vermiştir. Bunun en önemli örneği “O Güzel Kadın İçin” şiiri olmuştur. Orhon, “Çengelköy”, “Telgraf Sokağı” ve “Evimiz” şiirleri ile çocukluk ve gençlik yıllarına ait hatıralardan bahsetmiştir. Eski sevgiliden kalan hatıralardan bahsettiği şiirleri ise “Hatıralar” ve Geldiğin Günün Hatırası” şiirleridir.²⁰ 1962’de yazdığı “İşte Sevdiğim Dünya” şiiri aruzla Japon “haiku”larından esinlenerek yazılmış bir şiirdir.²¹ Orhan Seyfi Orhon, tabiat ve kozmik alemle ilgili olan unsurları sevgiliye ait güzellik unsurlarıyla birleştirerek şiirler yazmıştır. Bunlardan bazıları, “Bir Şuh İçin”, “İlkbahar”, “Bahar Sabahında”, ve “Yazık” şiirleridir.²² Orhon, “İstanbul’un Fethi” şiirini Fethin 500. yıl dönümü anısına kaleme alınmıştır.²³ Orhan Seyfi, 1927 senesinde Güneş mecmuasında yayınlanan “Gazimize” adlı şiirini 19 Mayıs 1919’da Samsun’a çıkan Mustafa Kemal’in 8 yıl aradan sonra ilk kez İstanbul’a gelişi üzerine yazmıştır. Atatürk’ün 10 Kasım 1938’deki ölümü üzerine “Gidiyor” şiirini yazmıştır. Orhon’un ihtiyarlık ve ölüm ile ilgili yazdığı birçok şiir vardır. Bunların arasında “Üç Dünya”, “Ölüm ve İhtiyarlık”, Şairin Ölümü”, “Var Olmak Yok Olmak Meselesi”, “Sonu Yok”, “Dostlara Vasiyet” ve “Yuf Borusu” şiirleri yer almaktadır.²⁴

3.2. Manzum ve Mensur Eserleri

Orhan Seyfi Orhon’un manzum olarak yazdığı ilk şiir kitabı 1919’da İstanbul’da yayınlanan “Fırtına ve Kar” kitabıdır. İçerisinde 17 manzum şiir

¹⁸ Ali Donbay, *a. g. e.*, s. 122-130.

¹⁹ Alim Kahraman, “Orhan Seyfi Orhon”, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, C. 33, 2007, s. 390.

²⁰ Ali Donbay, *a. g. e.*, s. 133-135.

²¹ Alim Kahraman, *a. g. e.*, s. 390.

²² Ali Donbay, *a. g. e.*, s. 137.

²³ Alim Kahraman, *a. g. e.*, s. 390.

²⁴ Ali Donbay, *a. g. e.*, s.148-154.

bulunmaktadır. Bu kitap aruz vezninin birden fazla kalıbıyla yazılmıştır. Kitabın en tanınmış şiirleri arasında “Sa’dâbâd”, “Tereddüd” ve “Mahalle Evleri” bulunmaktadır. Orhan Seyfi’nin bir diğer şiir kitabı olan “Peri Kızı ile Çoban Hikayesi”, hece ölçüsüyle yazılmış manzum bir hikayedir.²⁵ “Gönülden Sesler” adlı şiir kitabı 1922 yılına kadarki şiirlerini bir araya getirmiş ve II. Meşrutiyet sonrası yeni tarz hece şiirini temsil etmiştir. Bazı değişikliklerle 1928 ve 1935’te basılmış ve yeni bir düzenlemeyle 1964’te tekrar basılmıştır.²⁶ Orhan Seyfi, dördüncü şiir kitabı olan Kervan’ı 1935 yılında yayınlamıştır. Bu şiir kitabında aruz ölçüsüyle yazdığı eski manzumeleri ile yeni şiirleri bir arada yer almıştır. Orhon, 1941 senesinde beşinci şiir kitabı olan “O Beyaz Bir Kuştı” adlı kitabı yayınlamıştır. Bu kitapta tüm sevdiği şiirleri bir araya getirmiştir. Bu şiir kitabı eskiye oranla edebiyat dünyasında çok ses getiremeyen manzumeler olarak kabul edilmiştir.

Orhan Seyfi’nin 1951 tarihinde yayınladığı “Hicivler”, İsmet İnönü’ye yönelik siyasi taşlamalardan ibarettir. Hiciv’de yer alan bazı şiirler şu şekildedir: “Merhamet Kıl, Sen Türkçü müsün? Siyasi Ahlakı Bozdun, Bize Kastın Ne? Gölge Etme” gibi şiirler yer almaktadır. Bu şiirler tamamen İsmet İnönü’yü hedef almıştır.

“Şiirler”, Orhan Seyfi’nin ölümünden iki yıl önce yayınlanmıştır. Bu eser 1000 Temel Eser serisi içinde bulunmaktadır. Orhon, 1929 tarihinde çocuklar için yazdığı manzumelerini “Hayat Bilgisi Şiirleri” adını koyduğu bir antolojide yayınlamıştır. Antoloji içerisinde on yedi manzumesi bulunmaktadır. Bu antoloji, Türk harfleriyle hazırlanan ilk kitaplardan biri olmuştur.²⁷

Orhan Seyfi’nin, 1941’de yayınlanan Çocuk Adam’ı ilk ve tek romanıdır. Bu kitabın son bölümü 1965’te yayımlanan ikinci baskısında tamamen değiştirilmiştir.²⁸ Bu kitap, Orhan Seyfi Orhon’un deyişiyle, “gelenekleri içinde yaşayan bir ailenin 1908’den sonra değişikliklere uğrayarak Birinci Dünya Harbi’nin sonuna kadar geçen hayatını” konu edinmiştir.

Orhon, 1957 senesinde mizah hikayelerini bir araya getirdiği “Düğün Gecesi” adlı kitabını yayınlamıştır. Yazar, mizah alanında “Fiske” takma adını kullanmıştır. Bu

---

²⁵ Ali Donbay, *a. g. e.*, s. 161-162.

²⁶ Alim Kahraman, *a. g. e.*, s. 390.

²⁷ Ali Donbay, *a. g. e.*, s. 168-180.

²⁸ Alim Kahraman, *a. g. e.*, s. 390.

adla kaleme aldığı şiir ve yazılarını “Fiskeler” adı altında bir araya getirmiştir. 1943 yılında yayınlanan “Dün, Bugün, Yarın” adlı kitabında Çınaraltı dergisindeki bazı makaleleri ve fıkraları toplamıştır. Bir diğer fıkraları ve gazeteleri bir araya getirdiği kitabı ise Kulaktan Kulağa kitabı olmuştur. Bu kitabın içerisinde 39 fıkra bulunmaktadır.

Orhan Seyfi'nin yazdığı biyografiler arasında “Abdülhak Hamid, Mehmet Akif, Ziya Gökalp ve Yahya Kemal yer almaktadır. Orhon'un 1938 senesinde yayınladığı “Asrî Kerem” adlı mizah destanı, Kerem ile Aslı'yı modernize ederek değiştirilmiştir. Daha sonra “Kerem ile Aslı” adlı halk hikayesini düzenleyerek daha çok insanın okumasını sağlamıştır.²⁹

3.3. Yayıncılık Hayatı

Orhan Seyfi Orhon, millî bilincin oluşmaya başladığı devir olan, II. Meşrutiyet ve Cumhuriyet dönemine tanıklık etmiş bir şair ve yazardır. Yazar, bu süreçte tarihî kırılmalarla birlikte edebiyat dünyasında meydana gelen değişimleri de yakından takip etmiştir. Dönemin sosyal, kültürel ve siyasî eğilimleri yazarın yönelimlerini fazlasıyla etkilemiştir. Türkçülüğü benimseyen arkadaşlarıyla tanışması onun bu yönde ilerlemesinde katkı sağlamıştır. Edebî anlayışının şekillenmesinde bu ideolojik yaklaşımın etkisi oldukça büyük olmuştur.³⁰ Yazar, gazeteci kimliğiyle de birçok çevrede dikkat çekmiştir.

Orhan Seyfi Orhon, basına olan yönelişini şu sözler ile ifade etmiştir:

Gönülden Sesler'in neşrinden sonra edebiyat, beni sükutî hayâle uğrattı. Çalıştığım bu yeni tarzda muvaffak olduğumu ümid ettiğim ve bunu bitaraf zevattan işittiğim halde mukabilinde hiçbir şey görmedim. Bahusus maişet mecburiyeti omuzlarıma çöktü. Mekteb-i Hukuk'tan çıktıktan sonra 1914'de Meclisi Mebusan Kavanin Kalemine memur olmuştum. Oradan cüz'î bir para alıyordum. Kendimde iyi bir memur olmak için lâzım gelen evsâfi göremiyordum İstanbul'da Hükûmeti Milliye teessüs etdi. Meclisi Mebusan daireleri lağv edildi. Açıkta kaldım. Hiçbir vazifem olmadığı bu sırada mizahî yazılar yazmaya başladım. Bilâhare 'Akbaba' isminde bir mecmua çıkardım. Edebiyat arkadaşım Yusuf Ziya ile müştereken neşrettiğim bu

²⁹ Ali Donbay, *a. g. e.*, s. 181-194.

³⁰ Harun Ceylan, Orhan Seyfi Orhon'un *Fiskeler* Adlı Kitabı Üzerine Bir İnceleme, *Gazi Türkiyat, Türklük Bilimi Araştırmalar Dergisi*, S.12, 2013, s.112.

mecmua, çok rağbet gördü. Bana memurluktan daha müreffeh bir hayat temin etti. Bunun üzerine memur olmaktan sarfinazar ettim. ‘Akbaba’ dan sonra sırasile ‘Papağan’, ‘Resimli Dünya’, ‘Güneş’, ‘Davul’, ‘Yeni Kalem’ mecmualarını neşrettim (...) şimdiki halde mecmuacılığı meslek ittihaz etmiş bulunuyorum.³¹

Orhon’un gazetecilik ile ilk teması öğrencilik yılları zamanında olmuştur. Mercan İdadisi’nde okuduğu sıralarda “Arkadaş” isimli bir dergi yayınlamıştır. Bu dergi el yazısıyla hazırlanan bir okul dergisidir³². Bu dergi ile ilgili bir Fecri Atı üyesi “Arkadaş” dergisinin çok düzgün ve süslü yazılarla zarifçe yazılmış bir edebi dergi olduğunu söylemiştir.³³

Gazetecilik alanında ilk ciddi teşebbüsü ise yine öğrencilik yıllarında çıkarttığı “Hıyâbân” dergisi olmuştur. Hıyâbân dergisi iki haftada bir perşembe günleri yayınlanmıştır. Bu dergi “edebi risale” niteliğinde olmuştur. Derginin kurucuları da Elif Hakkı ve İhsan Necat’tır. Hıyâbân dergisi, Şubat 1910 ve 20 Nisan 1920 tarihleri arasında beş sayı olarak yayınlanmıştır. Orhan Seyfi Orhon, Hıyâbân dergisinin kapanmasından sonra şiirlerinden bazılarını Trabzon’daki “Kehkeşân” dergisine göndermiştir.³⁴

Orhan Seyfi, Hıyâbân dergisinden “Şehbâl” dergisini yayınlamıştır. Bu dergi baskı tekniğiyle Türk dergiciliğinde önemli bir yere sahiptir. Bu dergi de Orhon, beş şiir yayınlamıştır. 1914 yılında Orhon, Yusuf Akçura’nın müdürlüğünü yaptığı Türk Yurdu dergisinde şiirlerini yayınlamıştır.³⁵ Yazar, kısa bir süre şiirlerini aruzla yazmıştır ve daha sonra hece ölçüsünü benimsedikten sonra bu şekilde yazmaya devam etmiştir.³⁶ Orhon, 1917 yılında Yeni Mecmua dergisinde yayınladığı şiirler tanınmasını sağlamıştır ve Hecenin Beş Şairi’nden biri haline gelmiştir.³⁷ O dönemde heceyle yazan başka şairler de vardır. “Hecenin On Şairi” adlı kitapta, Beş Hececiler’in yanında beş şaire daha yer verilmiştir. Bunlar, Ziya Gökalp, Mehmet Emin Yurdakul, İbrahim

³¹ İbnilemin Mahmut Kemal İnal, *Son Asır Türk Şairleri*, İstanbul 1930, s. 1291.

³² Ali Donbay, *a. g. e.*, s.

³³ Şerife Taşın, *a. g. e.*, s. 21.

³⁴ Ali Donbay, *a. g. e.*, s. 41-44.

³⁵ Ali Donbay, *a. g. e.*, s. 44-46.

³⁶ Şükran Kurdakul, *Şairler ve Yazarlar Sözlüğü*, İnkılâp Kitabevi, İstanbul, 1989, s. 470.

³⁷ Atilla Özkırımlı, *Türk Edebiyatı Ansiklopedisi*, Cem Yayınevi, İstanbul, 1982, s. 934.

Alâattin Gövsa, Şükûfe Nihal Başar, Halide Nusret Zorlutuna'dır. Yine aynı kitapta Yusuf Ziya ile ilgili de değerlendirme yapılmıştır.³⁸

Yazar, Yeni Mecmua dergisinin ilk sayısında "Gözlerde Seyahat" adlı şiiriyle kendisine yer bulmuştur. Daha sonra diğer sayılarda kadın, güzellik, aşk, tabiat ve milli hisleri anlatan 12 şiir yayınlamıştır. Yine Muallim Ahmet Halit tarafından yayınlanan ve bir magazin dergisi olan "Türk Kadını" dergisine de şiirler vermiştir. Orhan Seyfi Orhon, Yusuf Ziya Ortaç'ın çıkarmış olduğu "Şair" dergisinde şiir, hikâye ve yazı yayınlamıştır. Orhon'un 1919 yılında şiirlerini yayınladığı bir diğer dergi "Büyük Mecmua" dergisidir. Dergide ayrıca hece vezniyle yazdığı "Peri Kızı ile Çoban Hikayesi" adlı manzume yer almaktadır. Orhan Seyfi, 10 Haziran 1921'de "Yeni Eğlence" adında haftalık bir mizah gazetesi çıkarmıştır. Bu dergi sadece 4 sayı olarak çıkmıştır. Bu gazete kapandıktan sonra Orhon, Suphi Nuri'nin "Yarın" dergisinde mani, türkü ve tiyatro fantezileri yayınlamıştır.³⁹ Yazarın, 1922'de yayımlanan Gönülden Sesler kitabı beklentilerini karşılamayınca şiiri ikinci plana atmıştır. Aydede ve Âyine dergilerinde başladığı mizah yazarlığını, Yusuf Ziya ile 1922 tarihinde birlikte çıkarttıkları Akbaba'da sürdürmüştür.⁴⁰ 1924-1927 yılları arasında Papağan ve Yeni Kalem'i yayınlamıştır.⁴¹ Papağan, Orhon'un tek başına çıkardığı ilk mizah gazetesidir. Bu gazete, başlangıcından itibaren devam ettirdiği yazı ve resimlerdeki serbest tavrı sebebiyle mahkeme tarafından cezalandırılmıştır. Cezalandırıldıktan sonra yayın politikasında değişiklik yapmak zorunda kalmıştır. Papağan gazetesi, otuz yedinci sayısında tamamen kapanmıştır. Orhan Seyfi Orhon, 1924-1926 yılları arasında bir çocuk gazetesi olan "Resimli Dünya" gazetesini çıkarmıştır. 16 sayfa olarak basılan gazetenin içinde resimli yazılar, hikâye, fıkra, masal ve bilmeceler yer almaktadır. Bu gazete yirmi bir sayı çıkmıştır. 1927'de sanat ve edebiyat dergisi "Güneş" mecmuasını yayınlamıştır. Bu dergi sadece 8 sayı yayınlanabilmiştir. Orhon, 10 Ağustos 1908 tarihinde resimli eğlence gazetesi olan "Karagöz" gazetesinde yazı yazmıştır. Her sayının kapağında Karagöz ve Hacivat'ın karşılıklı konuşmaları yer almıştır.⁴²

³⁸ *Hecenin 10 Şairi*, Akbaba Yayını, İstanbul, 1943, s. 111.

³⁹ Ali Donbay, *a. g. e.*, s. 48-54.

⁴⁰ Alim Kahraman, "Orhan Seyfi Orhon", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, C. 33, 2007, s. 390.

⁴¹ Şerife Taşın, *a. g. e.*, s. 21.

⁴² Ali Donbay, *a. g. e.*, s. 70-83.

Bacanağı Yusuf Ziya Ortaç ile birlikte dört ayrı gazete ve dergi yayınlamıştır. 23 Haziran 1932 tarihinde edebi, ilmi, siyasi ve haftalık gazete olan Edebiyat Gazetesi'ni çıkarmıştır. Bu gazetede Batı edebiyatından yapılan tercümelere de yer verilmiştir. Orhan Seyfi, Yusuf Ziya Ortaç ile 1933 yılında “Yeni Gazete” adlı günlük bir gazete çıkarmışlardır. Yine Yusuf Ziya ile 1935 yılında sanat ve edebiyat dergisi olan “Ayda Bir” dergisini çıkarmıştır. Sadece on beş sayı sürmüş ve 1 Kasım 1936 yılında yayın hayatına son vermiştir. Bu derginin kapanmasından kısa bir süre sonra yine Yusuf Ziya Ortaç ile 20 Mart 1937 tarihinde siyaset, ilim ve sanat dergisi olan “Her Ay” dergisini çıkarmıştır. Bu dergi yedi sayıdan oluşmuştur. 1938 yılında Orhon, son olarak bacanağı Ortaç ile haftalık resimli dergi olan “Her Şey” dergisini çıkarmıştır. Yazar, 9 Ağustos 1941 tarihinde Türkçülük ideolojisine bağlı olan “Çınaraltı” dergisini çıkarmıştır. Orhon, Çınaraltı dergisinin sunuş yazısı niteliğinde olan “İdeal” isimli makalesinde derginin yayın felsefesinin Türkçülüğün yeniden canlandırılması olduğunu belirtmiştir. Bu dergi, haftalık “Türkçü Fikir ve Sanat Mecmuası” adıyla yayınlanmıştır. Çınaraltı dergisinde çok fazla sayıda yazarın makalesi yer almaktadır. Derginin ilk yayın dönemi, 15 Temmuz 1944 tarihli yüz kırk altıncı sayısı ile sona ermiştir. Kısa bir süre sonra Yusuf Ziya Ortaç'ın tekrar yazmaya başlaması ile Çınaraltı gazetesi şeklinde yayınlamaya başlamıştır. Ancak yalnızca dört sayı yayınlanarak 16 Eylül 1944 yılında kapanmıştır. Çınaraltı dergisi Türk milliyetçiliğini savunmuş ve siyasi iktidarın baskısı karşısında tarafsız bir tavır göstermiştir. Orhan Seyfi, 1946 yılında son gazetesi olan fikir ve edebiyat gazetesi olan “Yeni Çağ” gazetesini yayınlamıştır.⁴³

Sonuç

Orhan Seyfi, 1890 yılında İstanbul'da doğmuştur. Çengelköy'de yaşadığı dönemde şairliğini besleyecek duyguları gelişmeye başlamıştır. Gençlik yıllarında yaşadığı aşklar, II. Meşrutiyet döneminden itibaren yayınladığı şiirlerde kendini göstermiştir. Daha sonra Millî Mücadele ve Cumhuriyet dönemlerinde birçok aşk şiiri yazmıştır. Orhon, Darülfünun Hukuk Fakültesi'nde öğrenimini tamamladıktan sonra Meclis-i Mebusan'da memur olarak göreve gelmiştir. Memuriyet görevinden

---

⁴³ Ali Donbay, *a. g. e.*, s. 85-107.

ayrıldıktan sonra basın-yayın, fikir ve edebiyat hayatında kendini göstermeye başlamıştır.

1919 yılında yayınladığı Fırtına ve Kar isimli şiiriyle edebiyat dünyasında kendine yer bulmuştur. Orhan Seyfi, Ziya Gökalp'i tanıdıktan sonra hece ölçüsüyle yazdığı Peri Kızı il Çoban Hikâyesi ile dönemin ünlü şairleri arasında yer almıştır.

Orhon da Ziya Gökalp'i tanıdıktan sonra Türkçülük düşüncesinin yerleşmiş olması önemlidir. Şüphesiz bu konuda kendisinin milliyetçi ve Türkçü olmasının da etkisi büyüktür. 1941-1944 yılları arasında çıkardığı Çınaraltı dergisi, Türkçülük ideolojisinde eriştiği noktayı göstermesi açısından önemli bir konumdadır.

Orhan Seyfi'nin şöhreti yakalamasındaki en büyük pay Gönülden Sesler'e ait olmuştur. 1922 yılında bacanağı Yusuf Ziya Ortaç ile yayınladığı Akbaba ve 1924 yılında yayınladığı Papağan da onun kariyerinde önemli bir yere sahip olmuştur.

1951 yılında yayınladığı Hicivler adlı eseri İsmet İnönü'yü hedef aldığı bir kitaptır. Orhan Seyfi Orhon, yaşamı boyunca yayınlamış olduğu eserlerle edebiyat dünyasına çok fazla şiir, manzum ve mensur eser, gazete ve dergi bırakmıştır. Orhon'un, 22 Ağustos 1972'de hayata veda etmesi edebiyat, basın ve siyasi çevreler tarafından yankı uyandırmıştır.

Orhan Seyfi Orhon, Türk edebiyatı tarihinde önemli bir mevkiye erişmiş şair, Türk basınına büyük hizmet etmiş gazeteci ve yazar, Türkçülük ideolojisine bağlı kalarak fikri ve siyasi hayatını sürdürmüş bir milliyetçidir.

Kaynakça

Ceylan, Harun, Orhan Seyfi Orhon'un Fiskeler Adlı Kitabı Üzerine Bir İnceleme, *Gazi Türkiyat, Türklük Bilimi Araştırmalar Dergisi*, S.12, 2013, s.111-127.

Donbay, Ali, *Orhan Seyfi Orhon*, Atatürk Kültür Merkezi, Ankara, 2009.

Hecenin 10 Şairi, Akbaba Yayını, İstanbul, 1943.

İnal, İbnilemin Mahmut Kemal, *Son Asır Türk Şairleri*, İstanbul 1930.

Kahraman, Alim, "Orhan Seyfi Orhon", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, C. 33, 2007.

Kurdakul, Şükran, *Şairler ve Yazarlar Sözlüğü*, İnkılâp Kitabevi, İstanbul, 1989.

Özkırımlı, Atilla, *Türk Edebiyatı Ansiklopedisi*, Cem Yayınevi, İstanbul, 1982.

Taşın, Şerife, *Orhan Seyfi Orhon'un 1932-1938 Arasında Çıkardığı Dergiler Üzerine Bir İnceleme*, Yüksek Lisans Tezi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karaman.